

Andra världskriget del II

Världskriget som skövlade jorden

”Den 1 september förekom inga scener av entusiasm, inga hurrande folkmassor i Berlin i stil med vad Hitler upplevt i München 24 år tidigare. När han körde till riksdagen i Krolloperan för att tala till den klockan tio, var gatorna tommare än vanligt. De flesta, som vände sig om för att se på bilraden efter Ledaren, stirrade tysta.”
(A Bullock, Hitler, en studie i tyranni, sid 381)

Nej, det tyska överfallet på Polen orsakade inga glädjescener i Tyskland. Krigsmotståndet inom breda folklager, och särskilt inom arbetarklassen, var stort. Minnet av masslakten 1914-18 var alltför färskt.

Göran Kärman fortsätter här med en ny artikel om andra världskriget.

Fler avsnitt följer senare.

När England och Frankrike den 3 september förklarade Tyskland krig, kunde var och en förstå, att nu var det allvar.

Trots att Tyskland utan tvekan hade Europas starkaste krigsmakt 1939 tog det överraskande lång tid att krossa det polska motståndet. Men i slutändan kunde inte det ekonomiskt efterblivna Polen, med sitt färgsprakande kavalleri stå emot störtbombare och stridsvagnar. När sedan Sovjetunionen den 17 september, i enlighet med ett hemligt protokoll i den så kallade Ribbentrop-Molotov-pakten, besatte den östra delen av Polen, var landets öde beseglat.

Sovjetunionen under Stalin

För Sovjetunionen och Stalin kom inte världskriget som en överraskning. Politiken gentemot fascismen och efter 1933, gentemot naziregimen, hade pendlat från ultravänsterism, där socialdemokratins utpekades som en lika stor eller större fara än fascismen, till folkfrontspolitiken med öppet stöd för ”liberala” borgare.

1938 hade Stalin dessutom topphuggit Röda armén. Hela dess ledning och minst 20 000 officerare avrättades som förräda-

re eller sändes till arbetsläger.

Det är betecknande att Stalin, som uppenbarligen inte litade på någon enda människa i sin närhet, satte sin tilltro till en pakt med Hitler. Det handelsutbyte som ingick i pakten med Hitler pågick (från rysk sida) ända till timmarna innan invasionen av Sovjetunionen den 22 juni 1941.

Inledningsvis betecknade Sovjet kriget som ett imperialistiskt krig, De stalinistiska kommunistpartierna världen över förde nu en politik av avståndstagande från alla inblandade (även om en illa dold förtjusning inför de tyska segrarna kunde skådas i till exempel det svenska kommunistpartiets tidning Ny Dag, bland annat vid invasionen av Norge och Danmark i april 1940).

Den politiken övergavs tvärt i och med det tyska anfallet på Sovjetunionen.

”Låtsaskriget”

Krigstillståndet mellan Storbritannien och Frankrike och Tyskland från september 1939 kallas ofta låtsaskriget, eftersom inga strider förekom vid Tysklands västra gräns. Men våren 1940 tog detta slut.

Tyskland invaderade Norge och Danmark i april, och i maj 1940 genomfördes ett blixtanfall mot Holland, Belgien och Frankrike.

Belgien och Holland ockuperades på några dagar och Frankrike kapitulerade i juni. För den franska borgarklassen stod det klart att motstånd var meningslöst och en majoritet av den franska borgarklassen, liksom stats- och militärledningen, valde att sluta fred och samarbeta med Hitler.

Som tack för hjälpen skapades det så kallade ”Vichy-Frankrike” som innefattade de icke ockuperade delarna av Frankrike. Som tack för hjälpen lät Hitler också Vichy-Frankrike behålla sina kolonier.

Den brittiska expeditionstyrkan evakuerades under närmast mirakulösa former över den engelska kanalen, sedan de inringats vid Dunkerque.

Tyskland tycktes oövervinnerligt. Genom ockupationen av Danmark och Norge hade man säkrat de svenska järnmalsleveranserna. Malmfälten i norr var helt avgörande för den tyska krigsindustrins produktion. Belgien, Holland och Frankrike hade krossats under ett

kort fälttåg. Storbritannien tycktes nära nog vara uträknat.

De ockuperade ländernas ekonomier kunde inlemmas i den tyska krigsekonomi och ge ett behövligt tillskott.

Ungern och Rumänien var allierade med Tyskland. I söder var det Mussolinis Italien, Hitlers närmaste vapenbroder, som var den stora militärmakten.

Under våren 1941 skulle Jugoslavien, Albanien och Grekland falla för de tyska och italienska arméerna.

I Spanien och Portugal härskade fascistiska diktaturer.

Läget för Europas arbetarklass var sannoligen mörkt.

Ett första uppvaknande

Men det segerrika tyska erövringskriget i Europa fick också en annan dimension. När de borgerliga regimerna i Jugoslavien och Grekland kollapsade och snabbt inrättade sig för samarbete med de fascistiska erövrarna, föddes också ett nationellt och socialt motstånd. I båda dessa länder, liksom i Albanien, kom detta motstånd att växa till ett omfattande väpnat uppror mot ockupanterna.

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Dela Lika 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.

De sovjetiska soldaterna visade upp en enorm stridsmoral, samtidigt som mycket av den sovjetiska krigsmaterielen visade sig överlägsen den tyska.

Den väpnade motståndskampen, ledd av kommunister och vänstersocialister, kom också i konflikt med de inhemska borgarklasserna. Världskriget fick ytterligare några dimensioner: nationell frigörelse och social revolution.

Inte ens i ett land som Storbritannien, där arbetarpartiet Labour slutit klassfred med högerregeringen i namn av försvaret mot nazismen, kunde klasskampen trolas bort. Bara för att man sa att den inte längre var aktuell, betydde det inte att den upphörde att existera.

De numera så berömda bilderna av de tiotusentals Londonbor som sover i stadens tunnelbanestationer under de tyska bombanfallen är en utmärkt illustration till detta. När bombanfallen drabbade London och andra storstäder under sommaren och framför allt hösten 1940, visade det sig att tillgången till skyddsrum var helt otillräcklig. Det gällde särskilt de tätbefolkade arbetarstadsdelarna, där husen i de flesta fall inte ens hade ordentliga källarutrymmen.

När befolkningen började söka sig till tunnelbanans djupt liggande stationer för skydd var det inte alls självklart att detta

skulle tillåtas av de styrande. Det krävdes omfattande kampanjer från fackföreningar och vänstern för att detta skulle bli verklighet.

Anfallet på Sovjetunionen

Och med den nazistiska invasionen av Sovjetunionen i juni 1941 gick kriget i Europa in i sitt avgörande skede. Trots stora inledande framgångar – Hitler trodde till exempel själv att kriget skulle vara över på några månader – körde de nazistiska inkräktarna fast. De arméer som invaderade Ukraina möttes i många fall av en befolkning som var i det närmaste välkomnande. Hatet mot den stalinistiska diktaturen och minnet av den stora svälten i kölvattnet på tvångskollektiviseringen av jorden, var starka.

Men fascisterna exproprierade omedelbart de stora kollektivjordbruken och den industri som inte flyttats österut eller förstörts, och slog sönder befolkningens möjligheter till försörjning. Detta i kombination med den nazistiska synen på slaver som "undermänniskor" och massmorden på judar, kommunister och andra, gjorde att de första partisanför-

banden skapades i Ukraina redan ett par veckor efter invasionen.

I december 1941 stod de nazistiska arméerna utanför Moskva. Men det som vid första påseende såg ut som att segern var nära, var i själva verket en illusion. Även om över tre miljoner sovjetiska soldater dödats eller tagits tillfångas, hade också den tyska armén gjort stora förluster. Den tyska vapenindustrin kunde inte ersätta materiel i den takt den förstördes, och dödade eller sårade soldater kunde inte ersättas fullt ut.

Dessutom var de tyska soldater som frös i iskylan utanför Moskva uttrötade efter fem månaders strider.

Ett heroiskt motstånd

Även om läget på den sovjetiska sidan var förtvivlat ansträngt, hade det visat sig att de tusentals fabriker som flyttats från västra delen av landet till säkrare områden i Ural, kunde börja producera snabbare än någon kunnat tro. Den heroiska kampen, under i många fall fruktansvärda förhållanden, där den sovjetiska arbetarklassen producerade krigsmateriel åt den trängda armén, förvånade och skrämde den nazistiska ledningen så till den grad att Hitler vägrade att tro på den!

De sovjetiska soldaterna visade upp en enorm stridsmoral, samtidigt som mycket av den sovjetiska krigsmaterielen visade sig överlägsen den tyska. Det gäller inte minst den berömda stridsvagnen T-34.

Dessutom hade en ny generation befälhavare stigit fram, inte minst många av dem som fängslades under utrensningarna, men som nu återinträtt i tjänst.

När den japanska flottan slog till mot den amerikanska flottbasen Pearl Harbour den 7 december 1941 och drog in världens mäktigaste industrination, USA, i kriget, förklarade också Hitler USA krig. Därmed var det verkligen ett världskrig på allvar.

Göran Kärroman

Läs mer om andra världskriget

För den som är intresserad av och vill veta mer om upprinnelsen till och utvecklingen under andra världskriget, utgör Ernest Mandels bok *Andra Världskriget - Vad det egentligen handlade om* en verklig guldgruva.

Mandel visar hur kapitalismens inre logik ger upphov till krav på expansion i världen, på imperialism, och hur motsättningarna inom imperialismen leder till krig. Hur kapitalismens logik tvingade nazisterna – som ställde till ett blodbad på judar och andra "mindervärdiga" för att uppnå sitt "ariskt rena Tyskland" – tvingades importera mer än tio miljoner "undermänniskor", främst från de ockuperade områdena i öst, för att hålla igång den tyska industrin!

Mandel analyserar också hur imperialismens politiska behov fick styra krigsutvecklingen och hur motsättningarna mellan den brittiska och amerikanska imperialismens intressen och de undertryckta staternas nationella befrielsekamp utvecklades.

Bokförlaget Röda Rummet erbjuder nu Mandels *Andra Världskriget - vad det egentligen handlade om* för endast 80 kr. (inklusive porto)

Beställ boken genom att sätta in pengarna på Röda Rummet's Plusgirokonto 196816-3, märk med "Mandel".

